

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. spalio 19 d.
(OR. en)

13691/22

ENER 516
ECOFIN 1063

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2022 m. spalio 18 d.
kam:	Tarybos generaliniam sekretoriatui
Komisijos dok. Nr.:	COM(2022) 553 final
Dalykas:	KOMISIJS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI Ekstremalioji energetikos situacija: bendras pasirengimas, pirkimas ir ES apsauga

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2022) 553 final.

Priedama: COM(2022) 553 final

Strasbūras, 2022 10 18
COM(2022) 553 final

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, EUROPOS VADOVŲ
TARYBAI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

Ekstremalioji energetikos situacija: bendras pasirengimas, pirkimas ir ES apsauga

IVADAS

Nepateisinama karinė Rusijos agresija prieš Ukrainą ir jos naudojimas energija kaip ginklu sukėlė precedento neturinčią energetikos krizę: smarkiai pakilo energijos kainos ir iškilo pavojus mūsų energijos tiekimo saugumui. Rusijai nusprendus nutraukti tiekimą dujotiekiu „Nord Stream 1“, prasidėjo naujas krizės etapas.

Europos Sąjunga veikė vieningai. Spręsti šią žiemą numatomus sunkumus padeda Komisijos pasiūlytas dujų poreikio mažinimo planas ir reglamentas¹, taip pat neatidėliotinos intervencijos į energijos rinkas priemonės². Sąjunga dujų vartojimą mažina nuo pat Rusijos agresijos pradžios³. Laipsniško Rusijos kuro atsisakymo procesas paspartėjo: 2022 m. rugsėjo mėn. dujotiekiais iš Rusijos tiekiamos dujos sudarė 9 proc. visų mūsų dujotiekiais gaunamų dujų, o įskaičius suskystintas gamtines dujas (SGD) – 14 proc., palyginti su 2021 m., kai dujotiekiais iš Rusijos tiekiamos dujos sudarė 41 proc. visų mūsų dujotiekiais gaunamų dujų, o įskaičius SGD – 45 proc. Smarkiai sumažėjusį Rusijos dujų importą atsvėrė aktyvesnis bendradarbiavimas su patikimais tiekimo partneriais. Spalio mėn. viduryje mūsų dujų saugyklos pripildytos daugiau kaip 91 proc. Dabar jaučiamės tvirčiau nei prieš kelis mėnesius.

Nepaisant šių veiksmų, padėtis prieš pat žiemos pradžią išlieka itin sudėtinga. Europos vartotojai ir įmonės toliau kenčia nuo pernelyg didelių ir nepastovių kainų. Pavojų mūsų energijos tiekimo saugumui toliau gali kelti tokie nenuspėjami įvykiai, kaip dujotiekiams pakenkę sabotazo veiksmai. Tikėtina, kad įtampa dujų rinkose, taip pat pasibaigus šiai žiemai, neslūgs.

Europos Vadovų Taryba per spalio 6 d. Prahoje įvykusį neoficialų susitikimą ir energetikos ministrai per spalio 12 d. įvykusį neoficialų susitikimą, taip pat Europos Parlamentas rezoliucijoje dėl ES atsako į energijos kainų padidėjimą Europoje⁴ pateikė prašymą Komisijai pasiūlyti priemonių, kuriomis būtų koordinuojamos solidarumo pastangos, užtikrinamas energijos tiekimas, stabilizuojamas kainų lygis ir remiami nuo didelių energijos kainų kenčiantys namų ūkiai bei įmonės.

Savo laiške valstybių ir vyriausybių vadovams Pirmininkė U. von der Leyen išdėstė **tolesnių veiksmų gaires**. Jų pagrindą sudaro keturi veiksmai: mažinti už importuojamas dujas mokamą kainą nekeliant pavojaus energijos tiekimo saugumui, bendradarbiauti su valstybėmis narėmis siekiant apriboti kainas gamtinių dujų rinkoje, riboti dujų kainų poveikį elektros energijos kainoms, užtikrinant vienodas sąlygas bendrojoje rinkoje, ir sparčiau eiti energetinės nepriklausomybės keliu. Be to, reikalingi neatidėliotini veiksmai, kuriais būtų padidintas ES pajėgumas reaguoti į galimus išpuolius prieš ypatingos svarbos infrastruktūros objektus. Todėl kartu su šiuo energetikos srities priemonių rinkiniu Komisija pateikia Tarybos rekomendacijos dėl ypatingos svarbos infrastruktūros objektų atsparumo didinimo pasiūlymą.

¹ [EUR-Lex - 52022DC0360 - LT - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

² [EUR-Lex - 52022PC0473 - LT - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

³ [Bus patvirtinta gavus Dujų taupymo reglamento įgyvendinimo ataskaitas, kurias valstybės narės turi pateikti iki spalio 15 d.](#)

⁴ [2022 m. spalio 5 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl ES atsako į energijos kainų padidėjimą Europoje \(2022/2830\(RSP\)\).](#)

Šiandien Komisija pristato sustiprintą priemonių, padedančių įgyvendinti šias veiksmų gaires ir spręsti šią žiemą numatomas energetikos problemas bei pasirengti kitai žiemai, sistemą.

Europa gali remtis savo pranašumais: pasinaudodama bendrąja rinka vykdyti bendrus pirkimus, kontroliuoti rinkos kainas, be kita ko, apribodama pernelyg didelius kainų šuolius, ir kuo geriau išnaudoti esamą infrastruktūrą, užtikrindama, kad dujos būtų tiekiamos ten, kur jų labiausiai reikia.

Atėjo laikas veikti siekiant rezultatų šią žiemą ir vėliau. Šiandien siūlomos naujos energetikos priemonės yra išskirtinės ir laikinos. Jomis reaguojama į dabartinę krizę ir sprendžiamas neatidėliotinos pagalbos klausimas. Kita vertus, jos sudaro pagrindą struktūriškesnėms priemonėms, kuriomis bus toliau didinamas energetikos sąjungos atsparumas ir veiksmingumas.

Remdamasi šiandien pristatomomis priemonėmis, Komisija pateiks įprastus teisės aktų pasiūlymus, kad juos apsvaistytų teisėkūros institucijos, nes šioms tenka itin svarbus vaidmuo užtikrinti, kad, pasibaigus dabartinei krizei, Europa naudotųsi saugesne, įperkamesne ir švaresne energija. Vienas iš tokių pasiūlymų bus skirtas elektros energijos rinkos modelio reformai.

Be to, Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su Europos Parlamentu, suformuos kontaktinę grupę, kuriai bus pavesta realiuoju laiku vesti dialogą skubaus reagavimo į energetikos krizę klausimais.

1. BENDRAS DUJŲ PIRKIMAS IR ENERGIJOS TIEKIMO SAUGUMO UŽTIKRINIMAS

Nors šią žiemą ES gebės atlaikyti, turime pasirengti kitiems galimiems sutrikimams ir padėti tvirtą pagrindą kitai žiemai. Iš dabartinių prognozių matyti, kad, turint per mažai atsargų 2023 m. kovo mėn., gali susidaryti nesaugi padėtis 2023–2024 m. žiemą. Sutaupydama daugiau dujų, Sąjunga galės sumažinti didelių importo kainų poveikį, tačiau, norėdama užsitikrinti dujų tiekimą pasaulio mastu konkurencingomis kainomis, ji turėtų pasinaudoti ir savo rinkos svertu.

Komisija sustiprino ryšius su patikimais dujų ir SGD tiekėjais. Ji sudarė susitarimus su JAV, Kanada, Norvegija, Azerbaidžanu, Egiptu ir Izraeliu. Spalio mėn. ES ir Norvegija įsteigė darbo grupę, kurios tikslas – stabilizuoti energijos rinkas. Be to, spalio mėn. atnaujintas ES ir Alžyro dialogas energetikos klausimais. Komisija toliau koordinuos ir stiprins bendradarbiavimą su patikimais partneriais.

ES tęs bendradarbiavimą su partneriais vadovaudamasi bendru komunikatu „ES išorės bendradarbiavimas energetikos srityje kintant pasauliui“⁵. Be to, ji stiprina bendradarbiavimą ir solidarumą su savo artimiausiomis kaimyninėmis – Vakarų Balkanų ir Rytų partnerystės šalimis. ES energijos pirkimo platforma yra atvira mūsų Energijos bendrijos partneriams. Šių metų pradžioje su žemyniniu tinklu sinchronizuoti Ukrainos ir Moldovos elektros tinklai, o šio mėnesio pradžioje atidarytas naujas dujotiekis, jungiantis Bulgariją ir Graikiją; juo taip pat naudosis Šiaurės Makedonija ir Serbija. Kadangi dėl Rusijos energetinio karo žiema bus sunki

⁵ [JOIN\(2022\) 23 final.](#)

visame regione, tokios tolesnio jo šalių integravimo į mūsų energetikos sąjungą pastangos turėtų būti paspartintos.

Pasinaudodama 2022 m. balandžio mėn. sukurta ES energijos pirkimo platforma, Komisija toliau stiprins ilgalaikį bendradarbiavimą su visais patikimais tiekėjais ir paramą jiems, kad padidintų pasaulinę dujų gavybą iš jau eksploatuojamų ir naujų telkinių (jos pakeistų Rusijos dujas) ir užtikrintų nenutrūkstamą dujų, visų pirma SGD, tiekimą į ES. Be to, siekdama įgyvendinti plano „REPowerEU“ tikslą užtikrinti, kad 2030 m. būtų importuojama 10 mln. tonų žaliojo vandenilio, ji ruošia dirvą vandenilio partnerystės susitarimams. Vedant diskusijas su tarptautiniais partneriais taip pat aptariama dujų, kurias jie tiekia Europai pagal abipusiškai naudingus susitarimus, kaina.

Šiandien siūlome aprūpinti ES teisinėmis priemonėmis, kurios padėtų bendrai pirkti dujas.

Platforma visų pirma turėtų padėti koordinuoti dujų saugyklų pripildymo lygį, atsižvelgiant į mūsų pripildymo tikslus. Įvertinta, kad, jei tiekimas iš Rusijos visiškai nutrūktų, ateinančiomis žiemomis iki 2025 m., įskaitant 2023–2024 m. žiemą, poreikis, kuriam patenkinti nesudarytos sutartys, siektų iki 100 mlrd. m³ per metus. Jei šios žiemos pabaigoje atsargos išseks, iki 2023 m. lapkričio mėn. pripildyti saugyklos iki 90 proc., kaip reikalaujama ES dujų laikymo reglamente, gali būti sunkiau nei šią žiemą.

Kad būtų sudarytos sąlygos dujas pirkti bendrai, visų pirma siekiant pripildyti dujų saugyklas, Komisija siūlo:

- telkti paklausą ES ir Energijos bendrijos partnerių lygmenimis, grupuojant dujų importo poreikius ir pagal juos ieškant pasiūlymų rinkoje;
- įpareigoti valstybes nares dalyvauti telkiant ES paklausą, kad taip įvykdytų bent 15 proc. savo saugyklų pripildymo įpareigojimų;
- savanoriško pirkimo sistemą, sudarančią sąlygas įmonėms sudaryti Europos dujų pirkimo konsorciumą. Komisija yra pasirengusi padėti įmonėms, kad jos galėtų jungtis į konsorciumą, ir skubiai priimti sprendimą dėl SESV 101 ir (arba) 102 straipsnių netaikymo, jei bus laikomasi atitinkamų esminių sąlygų.

Vykdant bendrą pirkimą bus lengviau vienodomis sąlygomis užmegzti ryšį su naujais tiekėjais ir patekti į tarptautines rinkas, o Europos importuotojai įgis didesnę derybinę galią. Platformoje Rusijos tiekimo šaltiniai dalyvauti negalės.

Bendrai pirkti dujas bus visapusiškai naudinga tik jei Komisija ir valstybės narės ES energijos pirkimo platformoje užtikrins su visoje Sąjungoje numatomais sudaryti ir sudarytais tiekiamų dujų pirkimo sandoriais susijusį **skaidrumą**, kad būtų galima įvertinti, ar pasiekti tiekimo saugumo ir energetinio solidarumo tikslai. Jei, palaikant ryšį su trečiosiomis šalimis, Energijos pirkimo platformoje bus užtikrintas glaudus veiksmų koordinavimas su valstybėmis narėmis ir tarp jų, Sąjungos bendra įtaka bus veiksmingesnė. Taip bus užkirstas kelias valstybių narių ir dujų importuotojų varžyboms ir kainų kilimui.

Vienas iš pagrindinių sėkmingo bendro pirkimo veiksmų bus galimybė naudotis SGD terminalų ir vamzdynų pajėgumais. Tai dar svarbiau ekstremaliųjų situacijų atveju, kai dėl vamzdynų ir terminalų perkrovos atsiranda dujų tiekimo ir, be kita ko, saugyklų pripildymo kliūčių. Todėl į pasiūlymą įtrauktos taisyklės dėl skaidrumo, susijusio su nepanaudotais ilgalaikiais terminalų ir vamzdynų pajėgumais, principo taikymo trumpalaikės perkrovos atveju.

Solidarumas ir dujų tiekimo ten, kur jų reikia, užtikrinimas

ES sustiprino savo **dujų ir elektros energijos taupymo** priemones. Tačiau norėdami šiandien pasiekti savo poreikio mažinimo tikslus, turime pasinaudoti visomis reglamentų, dėl kurių susitarta, teikiamomis galimybėmis. Taip galėsime atlaikyti su kitais dujų tiekimo sutrikimais susijusius išbandymus ir sumažinti spaudimą tarptautinėse dujų rinkose, taigi ir spaudimą kainoms. Komisija atidžiai stebės poreikio mažinimo priemones bei jų paskirstomąjį poveikį, užtikrindama sąžiningas visų ekonomikos ir visuomenės subjektų grupių pastangas ir indėlį, o jei savanoriškų poreikio mažinimo priemonių pakankamoms dujų atsargoms per žiemą užtikrinti neužtektų, ji yra pasirengusi skelbti ES masto pavojų arba net peržiūrėti dujų poreikio mažinimo tikslus.

Siekdama padėti geriau pasirengti žiemos laikotarpiu galimoms ekstremaliosioms situacijoms, Komisija siūlo priemones, kuriomis sudaromos sąlygos valstybėms narėms išimties tvarka **sumažinti nebūtiną vartojimą**, pvz., šildymą lauke, ir taip užtikrinti, kad dujos būtų tiekiamos kitiems itin svarbiems sektoriams, paslaugų tiekėjams ir pramonės šakoms. Tai jokiais aplinkybėmis neturėtų daryti poveikio namų ūkių, kurie yra laikomi pažeidžiamais vartotojais, vartojimui.

Kertinis Sąjungos akmuo ir jos priemonių veiksmingumo pagrindas – **solidarumas**. Praėjus penkeriems metams po to, kai buvo susitarta dėl Tiekimo saugumo reglamento, pasirašyti tik šeši (iš 40 galimų) dvišaliai valstybių narių solidarumo susitarimai. Tokia pažanga yra per lėta. Komisija siūlo padidinti Sąjungos gebėjimą greitai reaguoti į ekstremaliąją situaciją nustatant standartines solidarumo taisykles, kuriomis bus užtikrinta, kad į ekstremaliąją situaciją patekusi valstybė narė už sąžiningą kompensaciją gautų dujų iš kitų valstybių narių. Be to, pasiūlymas būtų taikomas ne tik toms valstybėms narėms, kurios sujungtos tiesiogiai arba per trečiąją šalį, bet ir SGD įrenginius turinčioms valstybėms narėms, net jei jos nėra tiesiogiai sujungtos. Europos bendroji dujų rinka ir nepertraukiama prekyba dujomis Sąjungoje yra būtinos, kad visi europiečiai šią ir ateinančią žiemą būtų saugūs.

2. DIDELIŲ ENERGIJOS KAINŲ KLAUSIMO SPRENDIMAS

2022 m. vasarą pasiekusios piką, didmeninės kainos sumažėjo, tačiau tebėra labai aukštos ir darosi nepakeliamos vis didesniai skaičiai europiečių. Energijos nepriteklį patiria arba kyla pavojus, kad patirs, vis daugiau piliečių. Didžiausią poveikį jaučia pažeidžiami vartotojai, tačiau vis didesnė didelių sąskaitų už dujas ir elektros energiją našta slegia įmonių ir namų ūkių, įskaitant vidutines pajamas gaunančius namų ūkius, pečius.

Atsižvelgiant į dujų svarbą namų ūkiams ir pramonei bei jų poveikį elektros energijos kainoms, reikia imtis veiksmų, visų pirma dujų srityje.

Dujų kainos pagrindinėje Europos dujų biržoje TTF (angl. *Title Transfer Facility*) pasiekė precedento neturintį lygį ir labai svyruoja. Nors jos atspindi būtent Šiaurės Vakarų Europoje susiklosčiusią padėtį, dėl vietoje patiriamo dujų stygiaus ir infrastruktūros trūkumų TTF dažnai daro poveikį kainų pagal ilgalaikes sutartis lygiui už Šiaurės Vakarų Europos ribų ir daugeliui SGD sandorių. Mums reikalingi kainų indeksai, atspindintys faktines rinkos sąlygas.

Todėl Komisija siūlo parengti **naują papildomą lyginamąjį SGD kainų indeksą**. Lyginamasis SGD grindžiamas indeksas sudarytų tikslesnį pagrindą SGD sandoriams ir juo remiantis būtų galima nustatyti teisingesnį ir skaidresnį kainų indeksą. Iki 2022 m. pabaigos Europos Sąjungos energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra (ACER) turėtų surinkti šiam naujam lyginamajam indeksui parengti būtiną informaciją, o kainų indeksas turėtų būti nustatytas iki kito saugyklų pildymo sezono, prasidėsiančio 2023 m. pradžioje.

Be to, siekdama reaguoti į tebesitęsiančią energetikos krizę, Komisija siūlo įdiegti prireikus taikytiną **kainų ribojimo pagrindinėje Europos dujų biržoje (TTF) mechanizmą**. Taikant kainų koregavimo mechanizmą būtų laikinai nustatyta dinaminė sandorių, sudaromų TTF, kainų riba. Tai padės išvengti pernelyg didelių kainų ir itin didelio jų svyravimo. Šią galimybę Komisija pasiūlė jau 2022 m. kovo mėn. Atsižvelgiant į beprecedentę energetikos krizės pobūdį ir remiantis dabar nustatyta poreikio mažinimo priemonių sistema, atėjo laikas tokį mechanizmą įdiegti.

Siekdama **apriboti einamosios paros kainų svyravimą**, Komisija siūlo įdiegti naują laikiną einamosios paros **kainų intervalo nustatymo mechanizmą**, kad būtų išvengta pernelyg didelio kainų svyravimo ir būtų užkirstas kelias itin dideliems kainų šuoliams energetikos išvestinių finansinių priemonių rinkoje. Taikant tokį mechanizmą bus užtikrintas patikimesnis kainų formavimosi tose rinkose mechanizmas, ES energetikos operatoriai bus apsaugoti nuo didelio einamosios paros kainų kilimo ir jiems vidutinės trukmės laikotarpiu bus padėta užsitikrinti savo energijos tiekimą.

Komisija kartu su valstybėmis narėmis nustatys būdus, kaip **riboti didelių dujų kainų poveikį elektros energijos kainoms**. Ispanijoje ir Portugalijoje nustačius dujų, naudojamų elektros energijai gaminti, kainų viršutinę ribą, elektros energijos kainos krito. Vertėtų apsvarstyti, ar, tinkamai išsprendus kai kuriuos dar neišspręstus klausimus, toks metodas galėtų būti pradėtas taikyti ES lygmeniu. ES valstybių narių energijos rūšių deriniai, jungtys ir elektros energijos sistemos skiriasi. Reikia parengti visoms valstybėms narėms tinkamą sprendimą, kuris padėtų išvengti didesnio dujų vartojimo, spręsti nevienodo finansinio poveikio valstybėse narėse klausimą ir valdyti srautus už ES ribų.

Galiausiai Komisija padeda ACER ir Europos vertybinių popierių ir rinkų institucijos (ESMA) kartu su nacionalinėmis energetikos reguliavimo ir finansų rinkų priežiūros institucijomis įsteigti naujai darbo grupei, kuriai pavesta atidžiai stebėti pokyčius energijos rinkoje. Imantis šių bendrų veiksmų bus galima stebėti prekybos įvairiuose dujų ir elektros energijos rinkų

segmentuose modelius ir dinamiką. Jais bus sustiprinta rinkos priežiūra ir visi būtini rinkos priežiūros institucijų vykdymo užtikrinimo veiksmai.

3. DIDELIŲ DUJŲ KAINŲ POVEIKIO ŠVELNINIMAS

Komisija ir valstybės narės ne tik ėmėsi su kainomis susijusių veiksmų, bet ir nustatė vartotojams ir įmonėms, patyrusiems išorinį energijos kainų sukrėtimą, apsaugoti skirtas finansines ir kitas priemones. Būtina išsaugoti bendrąją rinką, padėjusią Sąjungai įveikti ankstesnes krizes, ir užtikrinti didelį užimtumą. Komisija atidžiai stebės pokyčius šioje srityje. Labai svarbu, kad būtų ieškoma bendrų visiems tinkamų ES sprendimų, vengiant pavienių, skirtingomis valstybių narių fiskalinio manevravimo galimybėmis grindžiamų nacionalinių sprendimų.

Komisija ketina suteikti valstybėms narėms daugiau veiksmų laisvės remti savo įmones, iš dalies pakeisdama **laikinąją sistemą krizės sąlygomis** ir kartu užtikrindama vienodas sąlygas. Valstybės paramos teikimo terminai bus pratęsti ir siekiant, kad mūsų trumpalaikės priemonės atitiktų ilgalaikius tikslus, valstybės narės bus pasiūlyta naujų paramos teikimo įmonėms, pasirengusioms mažinti savo elektros energijos poreikį, galimybių. Pagal šią sistemą bus suteikta daugiau galimybių valstybėms narėms teikti paramą toms įmonėms, kurioms jos labiausiai reikia, ir kartu bus supaprastinti tam tikri reikalavimai ir ES užtikrintos vienodos sąlygos. Komisija užtikrins, kad visi valstybių narių pateikti laikinosios paramos prašymai būtų nagrinėjami greitai ir nuosekliai.

Esminį vaidmenį, nuo kurio priklauso energetikos įmonių veiklos tęstinumas, atlieka išvestinių finansinių priemonių rinkos. Tačiau dėl energetikos išvestinių finansinių priemonių rinkose patiriamų kainų šuolių ir vyraujančio itin didelio kainų svyravimo energetikos įmonėms iškilo **likvidumo** problemų. Kad mūsų energetikos įmonės vidutinės trukmės laikotarpiu galėtų užsitikrinti tiekimą ir nusipirkti energijos produktą, labai svarbu joms suteikti papildomą veiksmų laisvę. Todėl Komisija, atsižvelgdama į ESMA rekomendaciją, priima du deleguotuosius reglamentus, kuriais siekiama sumažinti dėl didesnių garantinės įmokos reikalavimų padidėjusias ne finansų rinkos dalyvių likvidumo problemas.

Jais bus:

- ne finansų sandorio šalims tarpuskaityto riba padidinta iki 4 mlrd. EUR⁶. Iki šios ribos ne finansų sandorio šalių ne biržos energetikos išvestinėms finansinėms priemonėms garantinės įmokos reikalavimai nebus taikomi;
- išplėstas reikalavimus atitinkančio turto, kurį gali priimti pagrindinės sandorio šalys, kad padengtų savo riziką⁷ vienus metus, sąrašas. Taip bus sudarytos sąlygos ne

⁶ Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. XX, kuriuo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 648/2012 (ERIR) papildomas biržos prekių išvestinių finansinių priemonių tarpuskaityto ribos verte.

finansų įmonėms⁸ ir visiems rinkos dalyviams tam tikromis sąlygomis pasinaudoti papildomų rūšių garantijomis, kad įvykdytų savo įkaito vertės išlaikymo prievolės⁹.

Be to, Komisija siūlo **lanksčiau įgyvendinti 2014–2020 m. sanglaudos politikos programą**, kad pagal ją valstybėms narėms ir regionams taikant tikslines, laikinas ir išskirtines priemones būtų padedama įveikti dėl dabartinės energetikos krizės kylančius sunkumus, tuo tikslu skiriant iki 10 proc. (t. y. beveik 40 mlrd. EUR) valstybių narių asignavimų. Sumos turi būti išmokamos atsižvelgiant į turimas lėšas ir neviršijant daugiametėje finansinėje programoje nustatytų viršutinių ribų. Taip bus suteikta parama didėjančių energijos kainų ypač paveiktoms MVĮ, bus prisidėta prie energijos nepritekliaus problemos sprendimo remiant pažeidžiamus namų ūkius ir bus suteiktos geresnės galimybės dalyvauti darbo rinkoje išsaugant darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų darbo vietas, taikant sutrumpinto darbo laiko bei lygiavertes sistemas.

Norint įveikti energetikos krizę, reikia apsaugoti mūsų ekonomikos pagrindus, visų pirma – mūsų bendrąją rinką, ir užtikrinti didelį užimtumą. Kad būtų pašalinta didelė Sąjungos susiskaidymo rizika, itin svarbu laikytis vieningo ir bendro Europos požiūrio.

Kalbant konkrečiau, norint sparčiau pereiti nuo Rusijos iškastinio kuro prie kitų energijos šaltinių, reikia iš naujo įvertinti plane „RePowerEU“ siūlomas priemones ir pertvarkos tempą. Todėl Komisija atliks plano „RePowerEU“ įgyvendinimo poreikių vertinimą. Per jį bus įvertintos investicijos į tarpvalstybinę infrastruktūrą, įskaitant ypatingos svarbos europines jungtis¹⁰, taip pat investicijos į energijos kaupimą, energijos vartojimo efektyvumą ir atsinaujinančiuosius energijos išteklius, kurių reikia siekiant paspartinti perėjimą prie švarios energijos ir išvengti bendrosios rinkos susiskaidymo. Be to, atliekant vertinimą bus atsižvelgiama į investicijų įsisavinimo pajėgumus. Remdamasi jo rezultatais, Komisija parengs pasiūlymus, kuriais sieks dar labiau padidinti ES finansinę galią įgyvendinti planą „RePowerEU“ ir taip užtikrinti Europos pramonės konkurencingumą bei visos ES energetinę nepriklausomybę.

⁷ Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. XX, kuriuo dėl laikinų neatidėliotinų priemonių, susijusių su įkaito reikalavimais, iš dalies keičiami Deleguotajame reglamente (ES) Nr. 153/2013 nustatyti techniniai reguliavimo standartai.

⁸ Atliekančioms tarpuskaitos narių vaidmenį.

⁹ Savo viešai skelbiamuose klausimuose ir atsakymuose ESMA taip pat patvirtins, kad siekiant įvykdyti savo įkaito vertės išlaikymo prievolės kaip užtikrinimo priemonę gali būti naudojamas kitas turtas, pavyzdžiui, įmonių išleistos trumpalaikės skolos priemonės arba ES obligacijos.

¹⁰ Pirmenybė turėtų būti teikiama projektams, kuriais baigiama kurti energijos vidaus rinka ir kuriems būdingas stiprus tarpvalstybinis aspektas, pvz., ypatingos svarbos Portugalijos, Ispanijos ir Prancūzijos jungties projektui ir šiaurės–pietų elektros energetikos sistemų jungčių Vidurio Rytų ir Pietryčių Europoje projektui. Remiamais projektais turėtų būti pagerintas Europos dujų ir elektros energijos tinklų sujungimas, energijos kaupimas ir vandeniliui skirtos infrastruktūros kūrimas.

4. INFRASTRUKTŪROS APSAUGA IR OPTIMIZAVIMAS

Kad ES galėtų reaguoti į kintančią grėsmių padėtį, ji turi išlikti nuolat budri ir gebėti prisitaikyti. Vykstant Rusijos agresijos karui prieš Ukrainą iškilo naujų, dažnai su hibridiniais išpuoliais susijusių įvairialypių grėsmių. Viena iš jų – pavojus ypatingos svarbos infrastruktūros objektams. Šis pavojus itin išryškėjo po akivaizdaus dujotiekių „Nord Stream“ sabotazo.

Po dujotiekiuose įvykusių sproginų Komisija paskelbė apie priemones ypatingos svarbos infrastruktūros objektų saugumui gerinti. Todėl šiandien Komisija siūlo Tarybos rekomendaciją sustiprinti ES paramą, skirtą ypatingos svarbos infrastruktūros objektų atsparumui didinti, ir užtikrinti pasirengimo ir reagavimo veiksmų ES lygmens koordinavimą ir glaudesnę bendradarbiavimą tarpvalstybinės svarbos infrastruktūros objektų atveju. Šiuo pasiūlymu siekiama visu pajėgumu ir neatidėliojant imtis darbo, kad būtų apsaugotas tas turtas, infrastruktūra ir sistemos, be kurių negali veikti ekonomika, kad vidaus rinkoje būtų teikiamos pagrindinės paslaugos, kuriomis naudojasi piliečiai, ir kad būtų sušvelnintas bet kokio išpuolio poveikis, užtikrinant kuo greitesnį atsigavimą. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, atliks jų ypatingos svarbos infrastruktūros objektų testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, pradėdama nuo energetikos sektoriaus objektų ir baigdama kitų didelės rizikos sektorių, tokių kaip ryšių, transporto ir kosmoso sektorių, objektais. Be to, konsultuojantis su valstybėmis narėmis ir padedant atitinkamoms Sąjungos agentūroms, papildomai bus parengtas su ypatingos svarbos infrastruktūros objektais susijusių incidentų ir krizių valdymo planas. Šio plano tikslas – nustatyti ir aprašyti valstybių narių ir ES institucijų, įstaigų, organų bei agentūrų bendradarbiavimo reaguojant į incidentus, susijusius su ypatingos svarbos infrastruktūros objektais (visų pirma, kai dėl jų labai sutrikdomas pagrindinių paslaugų teikimas vidaus rinkoje), tikslus ir būdus. Be to, Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis stiprins bendradarbiavimą su pagrindiniais partneriais ypatingos svarbos infrastruktūros objektų atsparumo klausimais ir bendradarbiavimą su NATO, palaikydami ES ir NATO struktūrinį dialogą šiuo tikslu kartu su NATO įsteigsimoje darbo grupėje.

Komisija, siekdama optimizuoti dujų ir SGD infrastruktūros naudojimą, kartu siūlo naujas priemones, kuriomis būtų teikiama daugiau **informacijos apie turimus infrastruktūros pajėgumus**, ir naujus mechanizmus, padėsiančius užtikrinti, kad nė viena įmonė, užsisakiusi pajėgumų, negalėtų jų nepanaudoti. Tokie mechanizmai jau egzistuoja, tačiau pajėgumų perskirstymas gali užtrukti kelis mėnesius, todėl mūsų pasiūlymu siekiama sudaryti sąlygas reaguoti greitai, visų pirma trumpalaikės perkrovos atveju. Gera veikiantys infrastruktūros objektai yra ypač svarbūs prieigos prie jūros neturinčioms valstybėms narėms, kurios neturi galimybės nedelsiant gauti SGD ir todėl turi mažiau akivaizdžių priemonių savo tiekimo grandinėms įvairinti.

Be to, turime duoti impulsą spartesnei atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybai ES ir pasiekti ilgalaikius klimato srities tikslus. **Leidimų išdavimo atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektams procedūros** tebetrunka per ilgai. Labai svarbu užtikrinti, kad nauji projektai nekeltų grėsmės biologinei įvairovei ir jiems pritartų piliečiai, tačiau yra galimybių, net ir laikantis šių reikalavimų, sutrumpinti procedūras. Pasiūlymu, kaip paspartinti leidimų išdavimo procedūras, Komisija jau pateikė plano „REPowerEU“ įgyvendinimo kontekste. Atsižvelgdama į tai, kad

reikia nedelsiant užtikrinti pakankamą tiekimo saugumą ir paspartinti atsinaujinančiųjų išteklių energetikos plėtrą, Komisija ragina teisės aktų leidėjus dėl šių pasiūlymų greitai susitarti. Ji yra pasirengusi pateikti specialų pasiūlymą, pagal kurį visoje ES būtų koordinuotai ir suderintai tiesiogiai supaprastintos ir sutrumpintos tam tikriems atsinaujinančiųjų išteklių energijos projektams taikomos administracinės leidimų išdavimo procedūros.

IŠVADA. STIPRESNĖ ENERGETIKOS SĄJUNGA

Tokio masto energetikos krizės, kokio yra dabartinė krizė, dar nebūta. Todėl reikalingas solidarumo principu grindžiamas bendras neeilinis skubus atsakas. ES jau žengė ryžtingų žingsnių ir yra pasirengusi žengti toliau.

Pernai Komisija pateikė ir įgyvendino keletą iniciatyvų, pradėdama nuo sąlygas nacionalinio lygmens veiksams sudarančių priemonių ir laipsniškai pereidama prie integruotos energijos tiekimo saugumo strategijos, o neseniai parengė neatidėliotinas priemones, kurių tikslas – atsieti vartotojų ir įmonių sąskaitas už elektros energiją nuo dujų kainos, koordinuoti elektros energijos poreikio mažinimą, gerinti valstybių narių taikomų vartotojų ir įmonių apsaugos nuo didelių energijos kainų priemonių rinkinį ir iškastinio kuro sektoriui nustatyti solidarumo įnašą.

Naujasis neatidėliotinių priemonių rinkinys – tai dar vienas žingsnis solidarumo ir integracijos link. Juo siekiama, pasinaudojant mūsų bendrosios rinkos įtaka, užtikrinti energijos tiekimo saugumą, energijos įperkamumą bei tvarumą ir galimybę visiems naudotis pagrindinėmis paslaugomis.

Komisija yra pasirengusi nedelsiant pradėti darbą su Taryba ir padėti jai imtis sparčių veiksmų jau spalio 25 d. įvyksiančiame Energetikos tarybos susitikime.

Solidarumas ir bendri veiksmai – tai veiksmingiausias atsakas į šią krizę: būdamos vieningos ES ir valstybės narės įveiks krizę ir sukurs tikrai konkurencingą energetikos sąjungą.

PRIEDAS

Dokumentų rinkinyje siūlomos priemonės

BENDRAS DUJŲ PIRKIMAS IR ENERGIJOS TIEKIMO SAUGUMO UŽTIKRINIMAS
Derybų dėl energijos tiekimo su visais patikimais partneriais koordinavimas ir intensyvinimas
Europos galios rinkoje didinimas naudojantis bendro pirkimo platforma , siekiant įsigyti papildomų atsargų saugykloms užpildyti (pasiūlymas pagal 122 straipsnį)
Komisijos pasiūlymas padidinti Sąjungos gebėjimą greitai reaguoti į ekstremaliąją situaciją nustatant standartines solidarumo taisykles (pasiūlymas pagal 122 straipsnį)
DIDELIŲ ENERGIJOS KAINŲ KLAUSIMO SPRENDIMAS
Komisija siūlo iki 2022 m. pabaigos parengti specialų lyginamąjį SGD kainų indeksą (pasiūlymas pagal 122 straipsnį)
Komisija siūlo įdiegti kainų ribojimo pagrindinėje Europos dujų biržoje mechanizmą.
Komisija siūlo įdiegti naują laikiną einamosios paros kainų intervalo nustatymo mechanizmą , kad būtų išvengta pernelyg didelio kainų svyravimo ir sulėtintas kainų kilimas energetikos išvestinių finansinių priemonių rinkoje.
DIDELIŲ DUJŲ KAINŲ POVEIKIO ŠVELNINIMAS
Komisija iki spalio mėn. pabaigos iš dalies pakeis laikinąją valstybės pagalbos sistemą krizės sąlygomis.
Komisija, bendradarbiaudama su Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija, siūlo du deleguotuosius reglamentus, kuriais siekiama sumažinti dėl didesnių garantinės įmokos reikalavimų padidėjusias ne finansų rinkos dalyvių likvidumo problemas.
Papildomas finansavimas pagal sanglaudos politikos sistemą (Bendrųjų nuostatų reglamento pakeitimai) ir pagal planą „REPowerEU“
INFRASTRUKTŪROS APSAUGA IR OPTIMIZAVIMAS
Tarybos rekomendacija dėl ypatingos svarbos infrastruktūros objektų
Komisijos pasiūlymas naudoti naujas priemones didesniam su pajėgumais susijusiam skaidrumui užtikrinti (pasiūlymas pagal 122 straipsnį)
Spartesnė atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos plėtra spartinant leidimų išdavimo procedūras